

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BS/320/13/87

OPINIE O ZMIANACH W CENTRUM

Grudzień 1987 r.

Określenie stopnia zainteresowania zmianami strukturalnymi i personalnymi w rządzie oraz społecznej aprobaty tego przedsięwzięcia było jednym z celów badania CBOS pod hasłem "Sprawy Polski i Polaków"¹. Staraliśmy się w nim ustalić, czy przeprowadzone zmiany zostały zauważone przez społeczeństwo, jak je odebrano i oceniono.

Mimo dużego nagłaśniania przez prasę, radio i TV reorganizacja Centrum nie skupiła na sobie uwagi społecznej². Jednym ze wskaźników stopnia zainteresowania społeczeństwa zmianami w Centrum jest ranga, jaką respondenci przypisują temu wydarzeniu w wymiarze najważniejszych obecnie problemów dla Polski i Polaków. Zmiany strukturalne i personalne w rządzie znalazły się na końcu listy /0,7% wskazań/, mimo że problemy związane z przezwyciężaniem kryzysu i stabilizacją gospodarki /29,7%/, konsekwentym wdrażaniem reformy gospodarczej /17,8%/ oraz poprawą warunków życia społeczeństwa /20,1%/ uznane zostały za najważniejsze. Podobnie niewielki był odsetek respondentów /5,8%/ wymieniających politykę kadrową, zmiany w rządzie jako szczegółową dziedzinę polityki, w której nastąpiły zmiany. Ważniejsze zatem dla ludzi są sprawy związane bezpośrednio z poprawą warunków życia, niż prowadzące do tego środki.

Aby odpowiedzieć na pytanie, co w odbiorze społecznym oznaczają zmiany w strukturze ministerstw i centralnych urzędów, prosiliśmy respondentów o opisanie na czym, ich zdaniem, polegają te zmiany. Najliczniejsza grupa badanych /40,9%/ kojarzy przebudowę Centrum ze zmniejszeniem liczby ministerstw i ministrów, 11% z łączeniem kilku ministerstw w jedno, 10% ze zmniejszeniem liczby pracowników administracji centralnej. Co piąty respondent wyjaśniał zmiany struktury rządu zmianami kadrowymi lub określał je jako karuzelę stanowisk /odpowiednio 13,7 i 6,6%/. Na zasadniczy cel reorganizacji - zmianę funkcji, zakresu działania i metod pracy zwróciło uwagę jedynie 7% badanych. Przeprowadzone zmiany

¹ Badanie przeprowadzono w terminie 10-11 listopada 1987 r. na ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności /N=1494/.

² Dla porównania przytaczamy wyniki badania "Aktualne problemy /2/" przeprowadzonego w grudniu 1985 r. na ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności /N=1498/: wyborem nowego premiera interesowało się wówczas 55% respondentów, programem pracy rządu 37,1%, a zmianami w organizacji urzędów centralnych 22%.

pozytywnie ocenia 9,5% badanych, negatywnie - 12,9%, a 53,4% wypowiedzi nie zawiera elementów wartościujących /19,3% to odpowiedzi "nie wiem", "nie znam się na tym"/. Tak więc blisko 3/4 wypowiedzi ma charakter obojętny, a niespełna 1/4 oceniający. Wynika to zapewne z niewielkiej wiedzy badanych na temat roli nowych struktur Centrum w II etapie reformy gospodarczej oraz niedostrzegania bezpośredniego związku zaistniałych zmian z tym, co się dzieje w ich najbliższym otoczeniu - w miejscu pracy czy zamieszkania.

Podobnie chyba można wyjaśnić ocenę zmian personalnych i towarzyszące im odczucia społeczne: 15% respondentów przyjęło te zmiany z zadowoleniem, 3,6% z niezadowoleniem, aż 43,2% obojętnie, a 18,3% z mieszanymi uczuciami. Nie ma zdania na ten temat 19,1% respondentów. Respondenci niezadowoleni, obojętni oraz o nastawieniu ambiwalentnym swój stosunek do zmian kadrowych uzasadniają najczęściej tym, że to ich nie dotyczy /26%, co piąty wyraża brak wiary w skuteczność przeprowadzonych zmian, a co dziesiąty twierdzi, że są to zmiany fikcyjne, karuzela stanowisk itp.

Większość zadowolonych ze zmian /69%/ konsekwentnie uznaje je za bardzo ważne lub raczej ważne, 3/4 uważających, że są one zupełnie nieważne to ci, którzy odnieśli się do nich obojętnie. W ocenie większości niezadowolonych /74,1%/ zmiany kadrowe w rządzie nie odpowiadają ich oczekiwaniom. Na pytanie otwarte: "Jakich zmian Pan/i/ oczekiwał/a/?" zadane 26% badanych, tzn. tym, którzy zmiany uznali za niewystarczające /20,4% uznało je za wystarczające, a 51,4% nie miało zdania na ten temat/, uzyskaliśmy następujący rozkład odpowiedzi:

- 8% domagało się zmiany całego rządu, rozliczenia starej ekipy - *"że wszyscy ministrowie odejdą, że zostanie usunięta jeszcze ta stara kadra gierkowska"; "całkowitej zmiany ekipy rządzącej"; "ustąpienia rządu i powołania nowej ekipy",*

- 7% ogólnie, większych, bardziej radykalnych zmian na lepsze - *"radykalnych zmian, tak samo jak reforma gospodarcza"; "generalnych zmian w rządzie, a nie tylko drobnych posunięć"; "większych, bo tyle się o tym mówiło",*

- 6,5% dopuszczenia do rządu ludzi młodych, kompetentnych, bezpartyjnych - *"wprowadzenia ludzi młodych, zdolnych, bez względu na przynależność partyjną czy wyznaniową"; "nowych, energicznych, młodych ludzi"; "oczekiwałem osób nowych, o dużej wiedzy, fachowości, obiektywnych, a nie zaprzędanych ideologii"*.

Obojętny stosunek do zmian kadrowych większości badanych tłumaczy w znacznym stopniu fakt, że respondenci w zasadzie nie znają nazwisk nowych ministrów. Jedynie 1,5% badanych potrafiło wymienić wszystkie, 12,7% - tylko jedno, a żadnego - aż 63%.

Najczęściej /22,3%/ podawano prawidłowo nazwisko Przewodniczącego Komisji Planowania prof. Zdzisława Sadowskiego. Drugim pod względem popularności /18,5%/ jest Minister Zdrowia i Opieki Społecznej prof. Janusz Komender, na trzecim miejscu /17,7%/ znalazł się Minister Edukacji Narodowej prof. Henryk Bednarski. Pozostali to: Minister Gospodarki Przestrzennej i Rudownictwa B. Ferensztajn - 11,6%, Minister Przemysłu J. Bilip - 11%, Minister Współpracy Gospodarczej z Zagranicą W. Gwiazda - 11%, Minister Transportu, Żeglugi i Łączności J. Kamiński - 9,7%, Minister Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych W. Michna - 4,4%. Wydaje się, że o znajomości nowych ministrów decydują trzy czynniki:

- czy jest to osoba pełniąca wcześniej wysokie funkcje publiczne, inaczej mówiąc, czy jej nazwisko jest znane opinii społecznej, jak np. prof. Sadowski /są podstawy by sądzić, że prof. J. Komenderowi sprzyjał fakt, że takie same nazwisko nosi były wicepremier/,

- czy resort, który objął nowy minister ma związek z codzienną rzeczywistością większości obywateli, jak np. Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej czy Ministerstwo Edukacji Narodowej,

- niektóre cechy socjodemograficzne /tab.1/.

Zaprezentowane wyniki generalnie świadczą o małym zainteresowaniu zmianami kadrowymi w rządzie i małej znajomości nazwisk nowych ministrów. Wydaje się, że można to częściowo tłumaczyć w ogóle niewielkim zainteresowaniem tym, co się dzieje w polityce. Wydarzenia polityczne śledzi bowiem uważnie zaledwie 12,7% doro-

Tabela 1

w procentach

Cechy społeczno-demograficzne	Wskazania respondentów znających wszystkich ministrów
Wykształcenie:	
- wyższe	45,5
- podstawowe	4,5
Grupa społeczno-zawodowa:	
- inteligencja nietechniczna	33,3
- robotnicy wykwalifikowani	4,8
Przynależność do organizacji społeczno-politycznych:	
- należący	86,4
- nie należący	13,6

słej ludności, 40,7% interesuje się tylko głównymi wydarzeniami, a 46,1% swoje zainteresowania polityką określa jako nikłe lub żadne³.

Innym wyjaśnieniem niewielkiego zainteresowania zmianami w Centrum jest przypisywanie im niewielkiego wpływu na poprawę sytuacji w kraju. Jedynie co czwarty respondent wyraża swój sąd na ten temat; wśród nich 24,4% badanych uważa, że będzie to wpływ korzystny, 1,1% - że niekorzystny, 33% uważa, że bez znaczenia. Nie ma zdania na ten temat 41% respondentów.

Stosunek do zmian wiąże się z oceną korzyści, jakie będą miały one dla kraju /tab.2/ oraz z uznaniem ich za wystarczające lub niewystarczające /tab.3/.

Tabela 2

w procentach

Stosunek do zmian	Respondenci			
	oceniający wpływ zmian kadrowych na sytuację kraju jako:			nie mający zdania
	korzystny	bez znaczenia	niekorzystny	
Zadowolenie	71,9	8,0	0,0	20,1
Obojętność	15,0	48,1	0,3	36,3
Niezadowolenie	3,7	55,6	13,0	27,8
Niezdecydowanie	22,7	31,9	1,5	44,0
Trudno powiedzieć	14,4	16,1	0,4	69,1

³ Wyniki badania CBOS pod hasłem "Świat wokół nas" przeprowadzonego w październiku 1987 r. na ogólnopolskiej próbie udziałowej dorosłej ludności /N=1498/.

Tabela 3

w procentach

Stosunek do zmian	Respondenci		
	oceniający zmiany jako:		nie mający zdania
	wystarczające	niewystarczające	
Zadowolenie	55,4	19,2	25,5
Obojętność	14,5	29,7	55,8
Niezadowolenie	3,8	74,1	22,3
Niezdecydowanie	21,5	34,7	43,0
Trudno powiedzieć	8,5	6,7	84,9

Większość respondentów niezadowolonych ze zmian kadrowych w rządzie uważa, że ich wpływ na sytuację kraju będzie bez znaczenia lub niekorzystny. Częściej niż inni uważają oni także, że zmiany te były niewystarczające.

Analizując ocenę wpływu zmian kadrowych na sytuację kraju w kontekście deklarowanych zachowań w referendum, ustalono, że wzięcie udziału w referendum i odpowiedź "tak" na oba pytania wiąże się z przypisywaniem tym zmianom korzystnego wpływu, natomiast nieuczestniczenie w referendum bądź udzielanie odpowiedzi "nie", deklarują przeważnie ci respondenci, którzy nie dostrzegają wpływu zmian w Centrum dla kraju lub uważają, że będzie to wpływ niekorzystny. Jest to o tyle zrozumiałe że - jak wcześniej wspomniano - dla znacznej grupy badanych zmiany w Centrum miały jedynie charakter organizacyjny lub personalny, a tylko niektórzy rozumieli ich istotę - nowe funkcje, metody i zakres działania utworzonych ministerstw.

Należy przy tym pamiętać, że większość respondentów potraktowała zmiany w rządzie obojętnie bądź nie miała zdania na ten temat. Większość także nie zna nazwisk nowych ministrów. To zastrzeżenie wydaje się o tyle istotne, iż do orzekania o korzyściach /bądź ich braku/, które może nieść za sobą określona zmiana w układzie gospodarczym lub społeczno politycznym niezbędna jest wiedza na ten temat i nieobojętny wobec niego stosunek.